

Arz Yönlü İktisatta En Fazla Hakedilen Başarı*

Arz yönlü iktisat yaklaşımı, 1980'li yıllar boyunca, ABD'de en önemli iktisadi akımlardan biri olmasına rağmen, Ronald Reagan'ın başkanlık görevinden ayrılmasıyla önemini büyük ölçüde yitirmiştir.

Paul Samuelson¹

Mark Skousen**

Robert Mundell'in 1999'da Nobel Ödülünü kazanmasına kadar, arz yönlü iktisat, profesyonel iktisatçılar arasında kabul görmeyen, bir ekoldü. Paul Samuelson, Grek Mankiw ve Alan Blinder gibi yayınlanmış ders kitapları olan yazarlar, arz yönlü görüşü eleştirmişler; marjinal vergi oranlarının azaltılmasının işgücünün verimliliğini yükselteceği, vergi kesintilerinin ekonomide etkinliği teşvik edeceği ve devlet gelirlerini arttıracığı iddialarına karşı çıkmışlardır.

Teoride, çok yüksek vergi oranları azaldığında vergi gelirlerinin arttığını gösteren eğri olarak bilinen Laffer Eğrisi, günümüzde artık yanlışlanmıştır. Mankiw, ünlü ders kitabında, Reagan'ın seçildikten sonra vergileri -gelirleri arttırmak amacıyla- azalttığını, fakat sonucun daha fazla gelir değil, tersine daha az gelir olduğunu göstermiştir². Reagan yönetiminin her yılında, devlet gelirleri sürekli önem kazansa da, bakış açıları, yıldan yıla arz yönlü iktisadın gözden düştüğü yönündedir.

Şimdi Columbia Üniversitesinden Robert Mundell'in ekonomik alanında Nobel ödülünü almasıyla, herşey tekrar değişmek üzeredir. Jude Wanniski'ye göre Mundell, Laffer eğrisi yaklaşımının teorik alanda savunucusuydu³.

** Rollins College'da (Florida-ABD) İktisat Profesörü.

1970'lerin başlarında Wanniski'ye vergi düzeyinin ABD'de ekonomik büyümenin yavaşlamasına neden olan bir unsur haline geldiğini söylemişti. Ulusal ekonomi, vergilerle hasta ediliyor, boğuluyordu.⁴

Mundell 1970'lerin stagflasyonuna yaratıcı bir çözüm getirmişti. Enflasyonla mücadele etmek için, sıkı para ve yüksek faiz oranları politikası önermişti. Resesyonla savaşmak için de marjinal vergi oranları hızla düşürülecek ve dolar güçlendirilecekti. Mundell'in önerileri, Reagan ve Merkez Bankası Başkanı Paul Volcker tarafından, 1980'lerin başlarında benimsenmişti. Paul Volcker, gazetecilere vergi kesintilerinin hiçbir kötü yanının olmadığını söylemişti.

Ama ilginçtir ki, Mundell, Laffer, Paul C. Roberts ve Martin Anderson gibi düşünen bir arz yönlü iktisatçı değildir. Reaganomics'in tarihi içinde Roberts ve Anderson, Mundell'dan yalnızca bir kere bahseder⁵. 1982'de arz yönlü iktisat alanındaki iki temel çalışmalarında, Mundell'a hiç yer verilmez. Buna rağmen, Mundell övgüye değer bir başarı elde etmiştir. Gerçekte ona, arz yönlü iktisadın en başarılı bilimadamı gözüyle bakılabilir.

Robert Mundell şaşırtıcı bir profesyonel kariyere sahiptir. Kanada doğumludur. bir düzine üniversite ve kuruluşta çalışmıştır. (Washington, Chicago, Stanford Üniversi-

teleri, Massachussets Institute of Technology, John Hopkins ve Brookings Institution, Cenova'daki Graduate Institute of International Studies, Remnin Üniversitesi of China ve IMF...) 1974'de Colombia'ya gitmeden önce, *Journal of Political Economy*'nin editörü ve Chicago Üniversitesinde profesördü. Mundell monetarist okuldan önemli ölçüde farklı olmasına rağmen, sadece bu yüzden Chicago okulu, belki tekrar bir Nobel iddiasında bulunabilir.

Para Politikasına Karşı Maliye Politikası

Ünlü monetarist Milton Friedman, mali veya parasal politikanın ekonominin canlanması veya kötüye gitmesi üzerinde etkili olduğuna asla inanmadığını söylemiştir⁶. Arz yönlü iktisatçılar buna şiddetle karşı çıkarlar. Onlara göre, vergi oranlarını azaltmak ve devlet harcamalarını kısmak, kamu açıklarını azaltabilir, faiz oranlarını daha da düşürür ve uzun dönemli ekonomik büyümeyi teşvik edebilir. Mundell, sadece para politikasının daha yüksek oranlı enflasyonsuz büyümenin motoru olamayacağını söyleyerek, arz yönlü iktisatçılarla ters düşer. Ama mali politika her türlü aracıyla bir bütün olarak uygulanırsa, yüksek oranlı enflasyonsuz büyüme belki yakalanabilir. Mundell'a ABD vergi ve harcama sistemi, potansiyel ekonomik büyümeyi azaltmaktadır; çünkü, çalışmayı ve başarıyı cezalandırmakta, hatayı ve tembelliği ödüllendirmektedir.

Mundell, devletin sosyal refah programlarına harcama yapmasından ziyade, eğitim, araştırma-geliştirme ve altyapı harcamalarında bulunmasının daha doğru olduğunu kabul eder. Kişisel gelir vergisinin üst dilimlerinde vergi oranlarının düşürülmesini, sermaye kazançları üzerinden alınan vergilerde önemli ölçüde kısıntıyla gidilmesini, kurumlar vergisinin de azaltılmasını savunur. Böylesi politikalar, tasarruf oranlarını ve ekonomik büyümeyi hızla yükseltecektir. Tasarruf oranında 5 puanlık bir artış (örneğin Toplam Tasarruflar/GSMH oranının %10'dan %15'e çıkması) ekonomik büyümeyi %50 kadar arttırabilir. GSMH artış oranını %2,5'den %3,75'e çıkarabilir⁷.

Altın Para Standardını Savunan Bir Bilimadamı Olarak Robert Mundell

Arz yönlü iktisatta, para politikasına daha farklı bir yaklaşım da vardır. Para arzındaki artışları para politikası yoluyla kontrol etmenin de ötesinde, monetaristlerin aksine Mundell gibi iktisatçılar, uluslararası parasal ilişkilerde Altın'ın rolünün artırılmasını, kararlı bir şekilde savunurlar. Mundell Kasım 1999'da New York'ta bir grup gazeteciye, döviz kurlarının bütünüyle esnek olduğu bir dünyada, Altın'ın istikrar sağlayıcı bir etki getireceğini söylemiştir. Mundell'e göre Altın, enflasyonun tekrar geri gelmesine karşı, önemli bir rol oynar. Mundell sonraki on yıl içinde Altın fiyatlarının aniden artabileceğini tahmin etmiştir. Dünyanın yedi büyük sanayileşmiş ülkesinin (G7'lerin) Merkez Bankaları, para arzını yılda %6 arttırmaya devam ederlerse, Altın'ın onsu 6.000 \$'a kadar çıkabilir. Mundell, Altın'ın, dünyada merkez bankaları sistemi içinde, merkezi bir rol oynamaya devam edeceğini söylemiştir. Ona göre, merkez bankaları için Altın, iyi bir yatırım aracıdır. Fakat Mundell, merkez bankalarının artık Altın satmadıklarını, 1977'de tahmin edemiştir.

İsveç Bankası (Bank of Sweden) Mundell'ı Avrupa Birliği'nin yeni parası Euro'nun en büyük savunucusu kabul etmiştir. O, Euro'yu, bugün dünyada en güçlü para olan Dolar'a meydan okuyacak, Avrupa'ya has, süper bir para olarak görür. Daha düşük işlem maliyetleri, daha fazla parasal istikrar ve para politikalarının daha yaygın ve daha güçlü uygulanabilmesi imkanı, "tek para"nın (Euro'nun) yararlarıdır. Mundell açık bir dünya ekonomisini, geniş dış ticareti ve daha az ulusal parayı savunur. Eninde sonunda, ideal bir para sistemi olarak, Altın'a endekslenmiş bir global paranın hayalini kurar. Katı Altın Para Standardı altında, resesyon anında gerçek likit dengeleri temin edilir ve enflasyon sırasında da likidite sınırlanır⁸.

Yeni bir yüzyıla girdiğimiz şu dönemde Mundell, dünya ekonomisinin geleceği konusunda optimist bir bakış açısına sahiptir. Global sermaye piyasaları, Altın Para Standardı, küreselleşme ve ekonomiye daha az karışan bir devlet için son derece ümitlidir. O, benim gibi bir ekonomisttir.

NOTLAR

1. Paul Samuelson and William D.i Nordhaus, *Economics*, 16th ed. (Boston: Irwin/McGraw-Hill, 1998), p. 640.
2. N. Gregory Mankiw, *Principles of Economics* (Forth Worth, Tex. Harcourt/Dryden Press, 1998), p.166.
3. Jude Wanniski, *The Way the World Works*, rev. and updated (New York: Simon and Schuster, 1983), p.x.
4. Jude Wanniski, "It is time to cut taxes" *Wall Street Journal*, December 11, 1974.
5. Paul Craig Roberts, *The Supply Side Revolution* (Cambridge Mass: Harvard University Press, 1984) and Martin Anderson, *Revolution* (Stanford, Calif: Hoover institution Press, 1990).

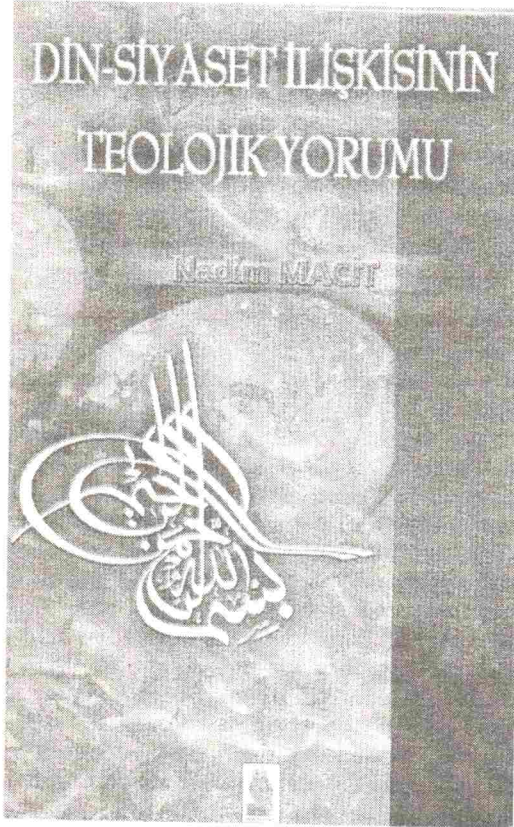
6. Milton Friedman, "Supply Side Policies: Where Do We Go from Here?" "Supply Side Economics in the 1980s Conference Proceedings (Federal Reserve Bank of Atlanta, 1982), p. 53.

7. Robert A. Mundell, "A Progrowth Fiscal System" *The Rising Tide*, ed. Jerry J. Jasinowski (New York Wiley, 1998, p. 198, 203-204.

8. Robert Mundell, *The New International Monetary System* (New York: Columbia University Press, 19779, p. 242.

* "A Much-Deserved Triumph in Supply-Side Economics", *Ideas on Liberty*. February 2000, pp. 48-49.

Çeviren: Ferhat Başkan Özgen

Din-siyaset ilişkisi, İslam'ın erken döneminden itibaren ortaya çıkan ve müslüman toplumun medeniyet tecrübesi içinde farklı bağlamlarda tartışılan konulardan birisidir.

Müslüman düşünce geleneğinde, tarihsel değişimin öngördüğü toplumsal düzen içerisinde din-siyaset ilişkisi hem ahlaki çerçevede hem de felsefi çerçevede tartışılmıştır. Geleneksel düşüncede din-siyaset ilişkisine yüklenen anlamın önemli bir yeri olmasına karşın, modern dönemde, İslam dünyasının siyasi ve ideolojik meydan okumalarla karşılaşması meselenin yeniden düşünülmesini gündeme getirmiştir.

Bu meselenin gündeme taşınması müslüman toplumun tarihsel konumuyla ilgili olduğu kadar, bütün dünya ölçeğinde dinin yükselen bir değer olmasına bağlı olarak İslam'ın oynayacağı rolün sınırlarını anlama çabasıyla da ilgilidir.

Seba Yayınları Tel: (312) 342 17 13